

Nederland leeft van Europa

Inhoudsopgave

Europa en de euro: van levensbelang voor de Nederlandse economie	3
Wat verdienen we aan Europa?	3
Wat zou het uiteenvallen van de eurozone voor Nederland betekenen?	8
Wat kost ons het behoud van de euro?	8
Ondernemers over Europa	9
Kees Kuijken (KLG)	10
‘Onbegrijpelijk dat de politiek haar plicht verzaakt’	
Marco Zeekaf (Meldon plastics)	11
‘Reputatie van Europa staat op het spel’	
Meiny Prins (Priva)	12
‘EU moet geen bejaardenhuis worden’	
Ton Zandbergen (Zandbergen World’s Finest Meat)	13
‘We moeten de Europese Unie bijeen houden’	
Etienne Genefaas (Tebunus)	14
‘Terug naar de gulden? Belachelijk!’	
Jan Lamkin (SBE)	15
‘We moeten door de zure appel heen bijten’	
Kees de Waard (Perfetti Van Melle Benelux)	16
‘Uiteenvallen euro slecht voor onze bedrijven’	
Kees Romijn (Melkveehouder in Langerak)	17
‘We moeten met zijn allen de Europese bal in de lucht houden’	
Wouter Duijvesteijn (Beyond Chrysant)	18
‘Zonder EU kan Nederland niet groeien’	

Europa en de euro: van levensbelang voor de Nederlandse economie

Het is crisis rondom de euro. De financiële en economische problemen in Zuid-Europa moeten worden opgelost en van ons wordt ook een bijdrage gevraagd. En dat in een periode dat Nederland zelf financieel orde op zaken moet stellen. De Europese Unie en de euro zijn daarom een thema in de verkiezingsstrijd, waarbij emoties soms een grotere rol spelen dan feiten. Daarom zetten VNO-NCW, MKB-Nederland en LTO Nederland die feiten op een rij. Wat verdienen we aan de Europese Unie als interne markt en aan de euro? Wat staat ons te wachten als de euro uiteen valt? En hoe zien ondernemers zelf de betekenis van de euro en van de Europese Unie?

WAT VERDIENEN WE AAN EUROPA?

We verdienen aan Europa ten eerste door onze exporten. Driekwart van de Nederlandse export gaat naar landen in de Europese Unie. De vijf landen waarnaar we het meeste exporteren zijn Duitsland, België, Frankrijk, het Verenigd Koninkrijk en Italië. Allemaal landen die al heel lang onderdeel zijn van de Europese Unie. Dat is niet voor niets. China is belangrijk, maar komt pas op de 10de plaats en Brazilië en India komen pas op de 27ste en de 32ste plaats. Met onze export naar de EU verdienen we zo'n 120 miljard euro per jaar (20 procent van de 600 miljard die we jaarlijks met elkaar verdienen). Van onze export, die goed is voor ongeveer 2 miljoen banen, komt overigens 60 procent voor rekening van het midden- en kleinbedrijf (ondernemingen tot 250 werknemers). Wist u trouwens dat de export van Nederland naar de Europese Unie in 2011 maar liefst bijna 4 keer zo groot was als in 1990?

De Europese Unie is in 1958 van start gegaan met zes landen: Nederland, België, Luxemburg, Italië, Frankrijk en Duitsland. In 1973 volgde de toetreding van het Verenigd Koninkrijk, Ierland en Denemarken. Daarna volgden Griekenland (1981), Spanje en Portugal (1986), Zweden, Finland en Oostenrijk (1995), de landen uit Oost-Europa, Cyprus en Malta (2004) en Bulgarije en Roemenië (2007). Die uitbreidingen hebben bijna allemaal een sterke impuls gegeven aan onze export naar die groepen van landen. Een prachtig voorbeeld is de goederenexport naar landen in Oost-Europa. Deze bedroeg in 1995, een paar jaar na de val van de Berlijnse Muur, nog maar 2,9 miljard euro en is nu opgelopen tot maar liefst 26 miljard. Daarmee is Oost-Europa ons derde grote exportblok geworden. Het vrije verkeer van goederen en van personen in Europa en de euro hebben ons veel goeds gebracht: we zijn veel meer gaan exporteren naar veel meer landen. Daardoor zijn we een stuk welvarender geworden.

We verdienen dus veel via de export naar de Europese interne markt. Daarnaast verdienen we dank zij diezelfde interne markt en de euro ook via beleggingen en buitenlandse investeringen.

Nederlanders sparen veel voor hun pensioen, bedrijven investeren ook veel in het buitenland. Nederlandse bedrijven zoeken de wijde wereld op. Wist u dat Nederland via zijn banken, pensioenfondsen, beleggingsinstellingen en bedrijven maar liefst 1.400 miljard euro in de Europese Unie heeft belegd, geïnvesteerd en uitgeleend, waarvan meer dan 80 procent in de eurolanden?

Als we ervan uitgaan – en dat is een redelijke veronderstelling – dat onze buitenlandse beleggingen en investeringen ons op langere termijn gemiddeld tenminste 4 procent rendement per jaar opleveren, dan is dat dus jaarlijks 50

à 60 miljard euro aan inkomsten uit onze belangen in de diverse EU-landen. Met andere woorden: ca. 10 procent van wat we met z'n allen in Nederland verdienen.

Even de zaken op een rijtje: we verdienen dus jaarlijks via de Europese interne markt met onze exporten 20 procent van ons totale bruto binnenlands product en met onze beleggingen en investeringen in de EU 10 procent. Dus

samen 30 procent, ofwel samen 180 miljard euro.

Stel nu eens dat de interne markt en de euro er niet zouden zijn geweest? Globale berekeningen wijzen uit dat we dan alleen al met export veel minder zouden verdienen. Waarschijnlijk zou het ons 15 procent van ons bruto binnenlands product schelen, ofwel 90 miljard euro per jaar.

Europa voor Nederland belangrijk...

Inkomen (in mld)
uit export

30% (**180 mld**) van ons BBP verdienen we jaarlijks met export waarvan 20% (**120 mld**) met export naar de EU

Aantal banen in
export (in mln)

Onze export is goed voor **2 miljoen** banen, waarvan 1,5 miljoen met export naar de EU

Investeringen en
beleggingen in het
buitenland (in mld)

We hebben voor **2700 miljard** geïnvesteerd in het buitenland waarvan **1400 miljard** in de EU

Inkomen uit buiten-
landse investeringen en
beleggingen (in mld)

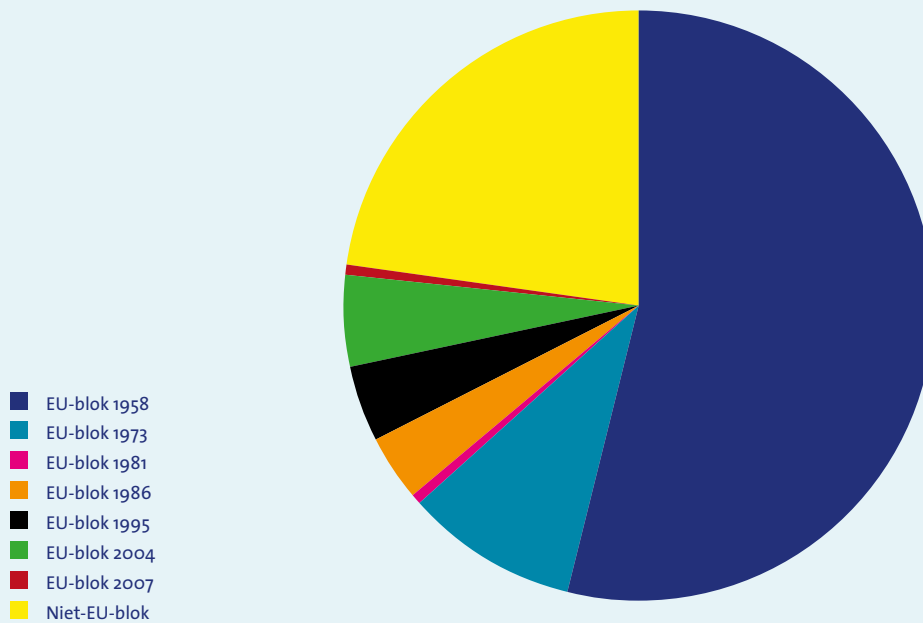

We verdienen met investeringen in het buitenland de laatste jaren jaarlijks gemiddeld **85 miljard** waarvan **50 miljard** in de EU

Bron: Eurostat, CBS, EL&I, DNB

...en vooral in Europa zijn onze belangrijkste exportlanden te vinden...

Geografische verdeling van onze export (goederen)
naar blokken van EU-landen en niet-EU-landen

Blokken van EU-landen naar jaar van hun toetreding:

Blok 1958: België, Luxemburg, Duitsland, Italië en Frankrijk

Blok 1973: VK, Ierland en Denemarken

Blok 1981: Griekenland

Blok 1986: Spanje en Portugal

Blok 1995: Zweden, Finland en Oostenrijk

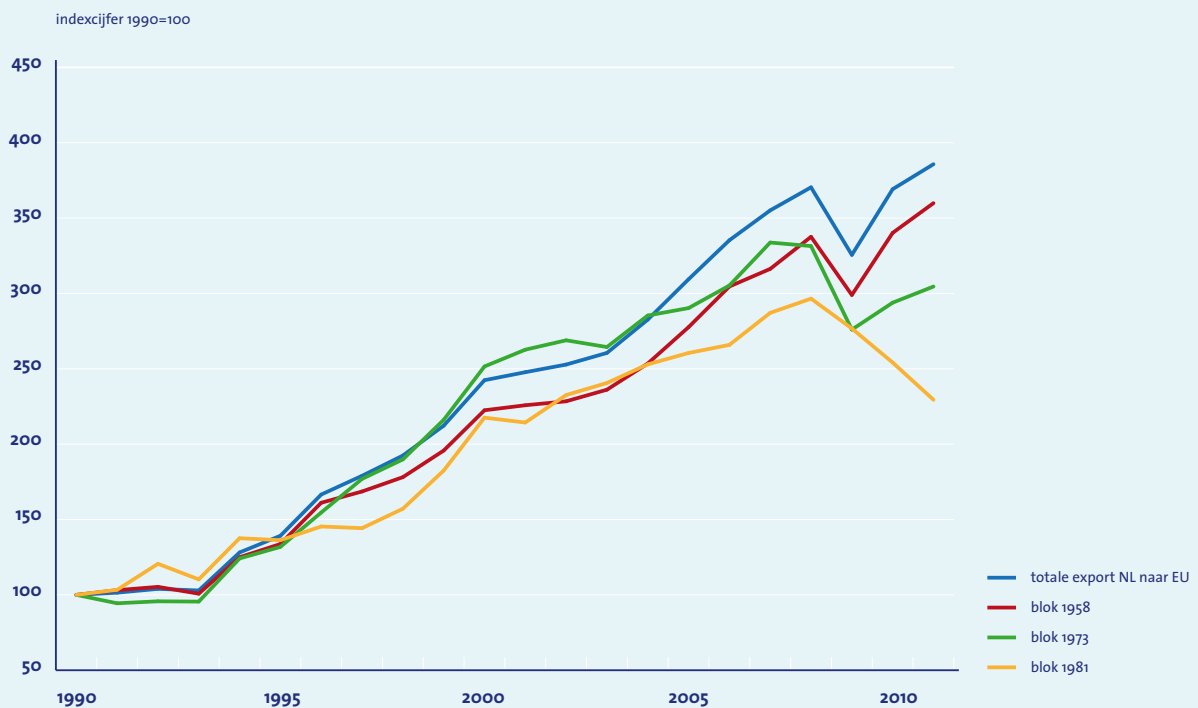
Blok 2004: Estland, Letland, Litouwen, Hongarije, Slovenië, Slowakije, Polen, Tsjechië én Cyprus en Malta

Blok 2007: Bulgarije en Roemenië

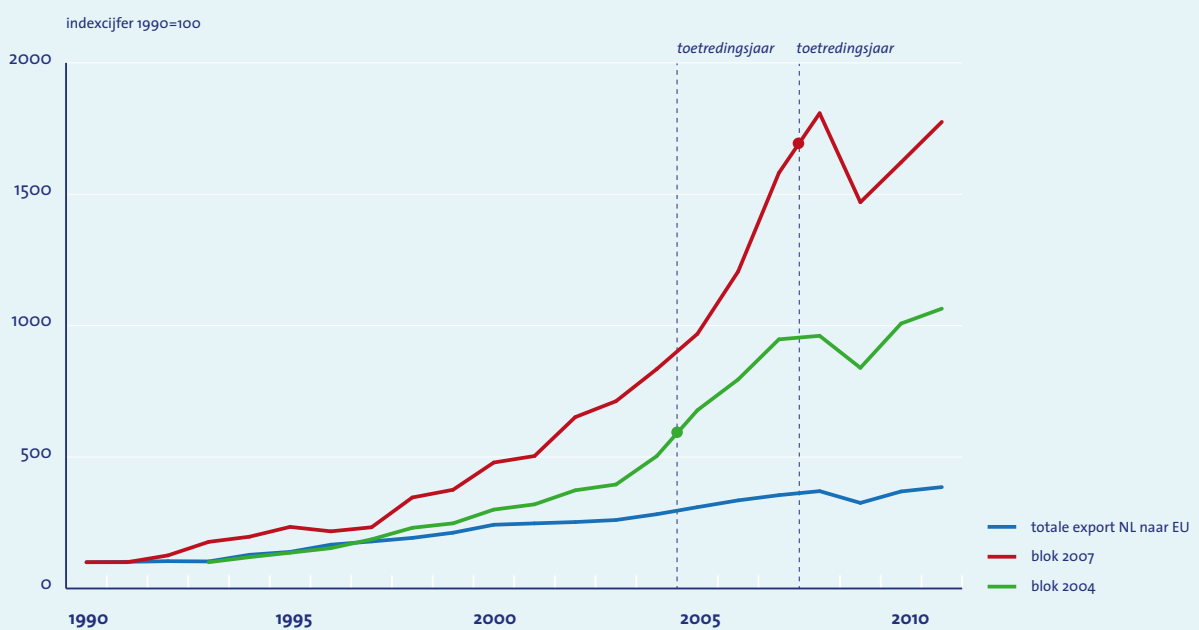
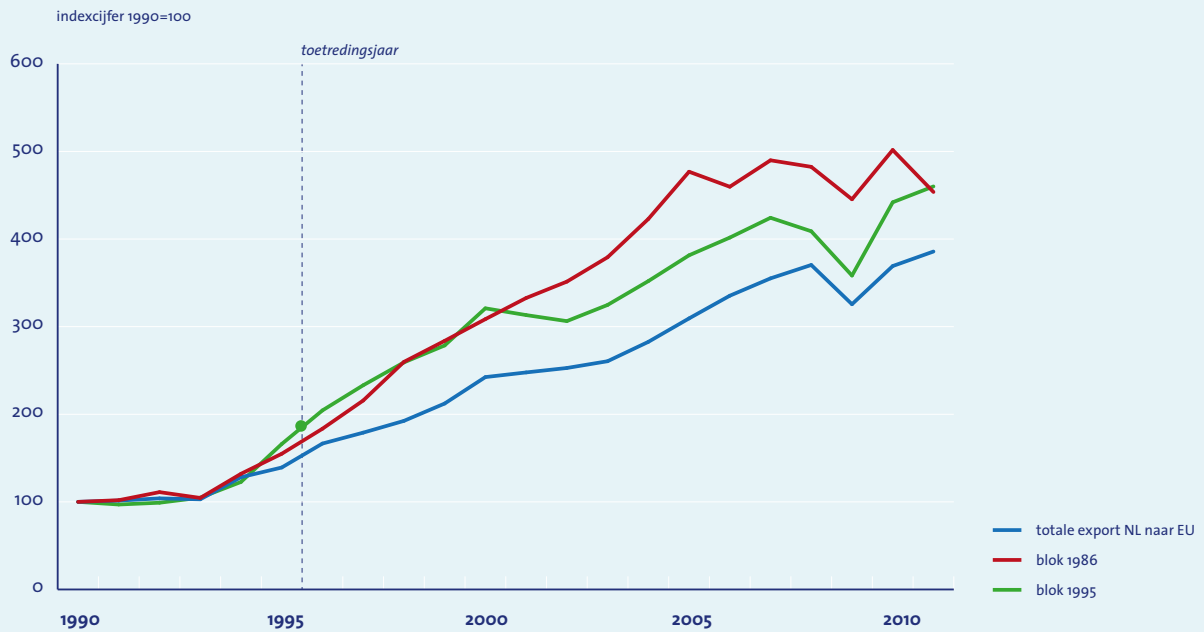
Bron: Eurostat

...waarmee we ook steeds meer handelen...

Groei goederenexport Nederland naar EU respectievelijk de diverse EU-blokken
(prijzen 1990 en in indexcijfers, 1990=100)

...vooral na toetreding van nieuwe lidstaten tot de EU groeide de handel met hen explosief

WAT ZOU HET UITEENVALLLEN VAN DE EUROZONE VOOR NEDERLAND BETEKENEN?

Als de eurozone echt uiteenvalt, is moeilijk te overzien wat er precies zal gebeuren. Dat het scenario rampzalig zou uitwerken als de euro echt zou versplinteren, laat zich echter raden. Alle voordelen worden ons dan met een grote klap uit handen geslagen. Onze exporten zullen kelderen en de waarde van onze beleggingen en bezittingen in de Europese Unie zal verkruiemelen.

Dat treft Nederlandse bedrijven, werknemers, pensioenen, verzekeraars en banken zeer diep. Hoe diep, heeft ING al eens globaal becijferd. De bank kwam op een vermogensverlies alleen al voor Nederland, van een paar honderd miljard euro. In dat zwarte scenario krimpt onze (binnenlands geproduceerde) export met een kwart, verdubbelt de Nederlandse werkloosheid (500.000 extra werklozen) en ziet een hele generatie jongeren voorlopig de kansen op een baan vervliegen.

Maken we ons dit jaar grote zorgen om een begrotingstekort van 4 tot 5 procent, in dit zwarte scenario loopt het tekort op naar 10 procent van het bruto binnenlands product. De staatsschuld zou exploderen.

Desastreus en ondenkbaar.

WAT KOST ONS HET BEHOUD VAN DE EURO?

Bij de totstandkoming van de euro aan het begin van deze eeuw, en ook daarna, zijn fouten gemaakt. Er is te weinig aandacht besteed aan de controle op het begrotingsbeleid van de afzonderlijke landen en aan goed toezicht op het economisch beleid van landen en de activiteiten van banken. Daarom is het belangrijk dat die controle en dat toezicht nu wel strak worden geregeld; al te goed is buurmans gek.

Tegelijk moet de eurozone gered worden. Uit welbegrepen eigenbelang, ook van ons. Dat kan ons geld gaan kosten. De Nederlandse belastingbetaler staat nu al voor bijna 70 miljard euro garant voor ons aandeel in al verstrekte noodleningen door het Europese noodfonds ESM en acties van de Europese Centrale Bank ten behoeve van de zwakke eurolanden in problemen. Die garantie kan oplopen naar 90 miljard euro als het ESM volledig wordt benut. Natuurlijk lopen we daarmee risico's. Stel eens dat in het slechtste geval voorlopig maar de helft wordt terugbetaald. Dat is natuurlijk veel geld, maar als we jaarlijks als land met export en investeringen in de EU ca. 180 miljard

verdienen (en een ramp weten te vermijden), dan zijn we wel een heel slechte koopman om het niet te doen!

Nederland verdient zóveel aan Europa. 'Natuurlijk is het zuur dat we Griekenland moeten steunen,' zegt ondernemer Kees Kuijken van KLG Transport, 'en natuurlijk is het zuur als we Spanje en Italië te hulp moeten komen. Maar kan er even bij verteld worden wat de Europese Unie ons de laatste twintig, dertig jaar aan extra welvaart heeft opgeleverd?'

Hij en acht andere ondernemers vertellen wat Europa en de euro voor hen betekent.

Ondernemers over Europa

‘Onbegrijpelijk dat de politiek haar plicht verzaakt’

Kees Kuijken

Directeur-eigenaar (samen met zijn broer Ad)
KLG Europe
Transportbedrijf en logistiek dienstverlener
Medewerkers: 660

‘Ik vind dat de politiek haar plicht verzaakt. Aan de ene kant kan de PVV er zomaar voor pleiten dat Nederland uit de Europese Unie zou moeten. Dat iemand het dúrft te zeggen, zo dom en zo absurd. Aan de andere kant komen andere partijen echter nauwelijks met goede tegenargumenten, met harde feiten. En die zijn er toch meer dan genoeg.’

‘Natuurlijk is het zuur dat we Griekenland moeten steunen, natuurlijk is het zuur als we Spanje en Italië te hulp moeten komen. Maar kan er even bij verteld worden wat de Europese Unie ons de laatste twintig, dertig jaar aan extra welvaart heeft opgeleverd? Miljarden, miljarden en nog eens miljarden. Ja, ik word heel boos over de discussie in Nederland en vooral over het gebrek aan enthousiasme waarmee Europa wordt verdedigd. Het is een levensgevaarlijk spel met als inzet onze welvaart.’

‘Ons bedrijf is in 1918 opgericht door onze grootvader. Ik ben er zelf ruim dertig jaar bij betrokken. Ik geef u één cijfer: in 1992 hadden we een omzet van 4,5 miljoen euro, dit jaar realiseren we 105 miljoen euro. Een groot deel van die enorme groei is direct te danken aan de Europese eenwording. Ik zie de laatste jaren een sterke groei van de afzet naar Oost-

Europa bij onze klanten: Polen, Tsjechië, Hongarije, zulke landen zijn veel aantrekkelijker geworden.’
‘Mag ik even teruggaan naar de periode voor het vrije verkeer van goederen en personen in Europa? Het transport naar Oost-Europa, maar ook naar een land als Frankrijk, was een regelrechte ramp. Als niet alle douaneformaliteiten vervuld waren, en dat waren er nogal wat, stonden onze vrachtwagens al gauw één tot drie dagen aan de grens. Wat een verspilling van tijd en geld. Een zending naar Parijs is nu een kwestie van ’s avonds vertrekken en de volgende dag voor de middag gelost zijn. Vroeger duurde dat gemiddeld zeker een halve dag tot een dag langer. Iedereen vindt het tegenwoordig normaal dat een zending naar Frankrijk of Duitsland de volgende dag wordt afgeleverd, maar zolang is dat nog niet normaal.’

‘Het wegnemen van de grensbelemmeringen heeft een enorm positieve invloed gehad op onze kostprijs. Dat is gewoon extra welvaart. En wat denkt u van de euro? We hebben al jarenlang een extreem lage inflatie. Een direct gevolg van de euro. Allemaal voordelen van de Europese Unie, maar vandaag de dag lijkt niemand dat meer te beseffen. De Rotterdamse haven heeft zijn positie als de nummer één van Europa te danken aan de efficiënte doorvoer van goederen. Slechts 18 procent van wat binnenkomt in Rotterdam blijft in Nederland, de rest gaat vooral naar andere EU-landen. Enig idee wat daarmee gebeurt als dat absurde idee werkelijkheid wordt dat Nederland de Europese Unie zou moeten verlaten? Ik denk dat die stromen dan vooral via Antwerpen of Hamburg zullen lopen.’

Reputatie van Europa staat op het spel'

Marco Zeekaf

President en ceo

Meldon Plastics

Klantspecifieke kunststof profielen

Medewerkers: 100

'Ons bedrijf bedient een nichemarkt van producenten op het gebied van automotive, huishoudelijke apparatuur en sanitair. Nederland is te klein voor dit type producten en daarmee voor deze onderneming. Daarom gaat een kwart van onze afzet naar landen in de Benelux, de helft naar Duitsland en de rest naar andere landen binnen of buiten Europa. Ik durf niet te voorspellen wat de gevolgen zouden zijn van het uiteenvallen van de Europese Unie, maar ik denk dat die zeer ernstig zijn. Het opknippen van de euro of – erger nog – de herinvoering van de gulden, dat zijn scenario's die wat mij betreft niet serieus te nemen zijn.'

'Het verhaal van de Europese Unie is een moeilijk verhaal voor de gewone burger. Die wordt minder direct geconfronteerd met zakelijke voordelen als open grenzen en het wegvallen van valutarisico's. Tegelijk wordt die burger wel geconfronteerd met de problemen van de zuidelijke lidstaten, die grotendeels het gevolg zijn van onvoldoende harde afspraken. We waren destijds te euforisch toen Griekenland ook ging deelnemen aan de euro. Aan de zuidelijke landen hadden veel hardere eisen gesteld moe-

ten worden. Gedane zaken nemen echter geen keer, er is geen weg terug. Als we landen laten uittreden, zetten we de drain open. Dan stellen we straks internationaal niets meer voor.'

'Het gaat hier namelijk om meer dan het belang van open grenzen, het gaat om meer dan het belang van één Europese munt. De internationale reputatie van Europa staat op het spel. Kijk naar ons eigen bedrijf. We zijn een relatief kleine onderneming. We kunnen ons de grote risico's van valutaschommelingen niet permitteren en hebben besloten overal in de wereld af te rekenen in euro's. Dat kunnen we doen omdat de euro wereldwijd als een sterke munt wordt beschouwd. Alleen al daarom zou terugkeer naar de gulden voor ons zeer nadelig zijn.'

'Hoe begrijpelijk de interne discussies misschien ook zijn, de Europese Unie slaat er internationaal een modderfiguur mee. Europa moet laten zien dat het serieus genomen wil worden in de wereld. Dat we effectief een sterk blok kunnen vormen naast de VS en Azië. Laten we ons goed realiseren dat landen als Nederland, België, maar ook Frankrijk en Duitsland de kracht van een sterk Europa nodig hebben. We kunnen onze eigen broek niet meer ophouden in deze snel veranderende wereld. Dat geldt voor onze economie, maar ook als we politiek enig gewicht in de schaal willen leggen. Als Europa serieus genomen wenst te worden, moet het in staat zijn intern orde op zaken te stellen en de gelederen gesloten te houden. Dat begint met het bijeen houden van de euro.'

‘EU moet geen bejaardenhuis worden’

Meiny Prins

Algemeen directeur

Priva

Oplossingen voor klimaatbeheersing en procesbeheer

Medewerkers: 420 (wereldwijd negen vestigingen)

‘Angst voor Europa? Eerlijk gezegd kan ik me daar niets bij voorstellen. Het enige dat we moeten vrezen is dat de Europese Unie ons nog meer bureaucratie oplevert. We stikken al in onze eigen wet- en regelgeving; dat probleem heeft Nederland nog lang niet opgelost en de kans bestaat dat de EU nog meer bureaucratie zal veroorzaken. Dat moeten we voorkomen.’

‘Voor het overige heeft de EU natuurlijk interne problemen. Bij de totstandkoming van de euro zijn ook flinke weeffouten gemaakt, die nu hersteld moeten worden. Dat gaat geld kosten, dat is onvermijdelijk. Linksom of rechtsom. Maar wat mij betreft is er geen weg terug. Het is lang geleden, maar de Verenigde Staten hebben ooit eenzelfde proces doorgemaakt.’

‘In Europa hebben we een extra complicatie: de cultuurverschillen zijn hier nogal groot. Een Chinese bankier – wij doen graag zaken met China – maakte mij daarop attent. Hij had de debatten over de positie van de euro en de rol van de noordelijke en de zuidelijke EU-landen goed

gevolgd. Zijn analyse luidde: in het noorden van Europa werkt men het liefste 50 of 60 uur per week, in het zuiden liever een paar dagen per week en niet te lang. Het duurt een tijd voordat zulke verschillen zijn gladgestreken. Inderdaad, Chinezen hebben daar weinig last van.’

‘Wat ik vind van het pleidooi om uit de Europese Unie te stappen? Kortzichtig. De Europese Unie heeft het bedrijfsleven veel voordelen opgeleverd en ons ook veel welvaart gebracht. Denk alleen al aan de Europese munt en aan het wegvallen van de valutarisico’s.’

‘Onze toekomst ligt in samenwerking binnen Europa. Het is misschien een cliché, maar Nederland is een postzegel; vier van onze provincies zijn samen net zo groot als de Chinese havenstad Sjanghai. Europa moet gezamenlijk een krachtig blok vormen tegen wat elders in de wereld aan economische ontwikkeling op ons afkomt. We kunnen het al lang niet meer alleen. Dat geldt niet alleen voor Nederland, maar ook voor de meeste andere Europese landen.’

‘Maar laten we niet teveel bezig zijn met onze interne dingetjes; het grootste risico is dat Europa het bejaardenhuis van de wereld wordt. Alleen maar bezig met zichzelf en niet meer met het grote geheel. De Europese Unie heeft veel, heel veel potentie in de vorm van kennis op het gebied van water, voedsel, energie en nog veel meer. Laten we die kennis uitbuiten. En laten we dat vooral gezamenlijk doen.’

‘We moeten de Europese Unie bijeen houden’

Ton Zandbergen

Directeur-eigenaar
Zandbergen World’s Finest Meat
Importeur van vlees en vleesproducten
Medewerkers: 120

‘Laten we alsjeblieft positief denken. Voor mij is dat essentieel. Als ik over de wereld heb gereisd en ik kom terug in Europa, dan denk ik: wat hebben we het hier toch goed. Zo is het toch? We kunnen de problemen zwaar benadrukken, we kunnen ook meer aandacht geven aan de goede dingen. Ik kies voor het laatste. Loop een paar dagen rond in de Rotterdamse haven en realiseer je hoe sterk dit land afhankelijk is van de doorvoer van goederen en van handelsstromen naar al die landen op de wereld.’

‘Ons bedrijf importeert vleesproducten van buiten de Europese Unie, we slaan deze op hier in Zoeterwoude en exporteren ze naar 26 landen van de Europese Unie. Dat doen we al bijna veertig jaar. Toen de Europese binnengrenzen wegvielen, hebben we onze grootste groei doorgemaakt. Dat begon feitelijk in 1985 met de totstandkoming van het Verdrag van Schengen tussen België, Nederland, Luxemburg, Duitsland en Frankrijk. Daarna ging het verder. Vroeger had je voor elk Europees land een afzonderlijk certificaat nodig. En elk land had de neiging zich

te beschermen tegen goederen van buiten. Nu is er één certificaat voor heel Europa. We staan nergens meer vast aan de grenzen. Dat heeft een geweldige impuls gegeven aan ons bedrijf. Daarnaast heeft de komst van de euro de valutarisico’s sterk verkleind. Mede door dit soort positieve ontwikkelingen hebben we groei kunnen realiseren.’

‘We moeten zaken niet gaan terugdraaien. Ik wil niet eens denken aan een scenario waarin Europa uit elkaar valt. Ik weet ook wel dat in de zuidelijke lidstaten begrotingen ernstig uit de hand zijn gelopen. Maar we moeten als noordelijke lidstaten niet arrogant zijn. Ook wij hebben vaak veel meer uitgegeven dan er binnenkwam. Ook wij hebben ons huishoudboekje niet op orde. Laten we van de situatie gebruik maken om de zaken nu goed op orde te krijgen. Het is goed dat er nu zo scherp op de zuidelijke landen wordt gelet.’

‘Aan de andere kant moeten we accepteren dat er altijd regio’s zullen blijven waar het minder goed gaat. Laten we die ondersteunen op weg naar verbetering. In de Verenigde Staten heb je ook welvaartsverschillen. Met zulke verschillen moeten we ook in Europa leren omgaan. Nederland heeft geen enkel belang bij het aanscherpen van tegenstellingen. Integendeel, wij zijn er juist heel erg bij gebaat de Europese Unie bij elkaar te houden. Laten we vanuit die positieve gedachte verder werken. Dat zou ook mijn advies zijn aan de Nederlandse politiek, en ook wel aan de media in Nederland.’

‘Terug naar de gulden? Belachelijk!’

Etienne Genefaas

Directeur-eigenaar

Tebunus

Specialist in het buigen van metalen buizen

Medewerkers: 45

‘We moeten de eurocrisis tot een goed einde brengen. Er is geen weg terug. Terugkeer naar de gulden is voor Nederland echt geen optie. Dat zou belachelijk zijn en volgens mij een enorme daling van onze welvaart tot gevolg hebben. Nederland is een klein land dat enorm profiteert van de Europese eenwording. Laten we de rijen sluiten en ons focussen op wat er allemaal gebeurt in de Verenigde Staten, China en de BRIC-landen. Daarmee moeten we ons meten; anders holt onze economie straks hard achteruit.’

‘Mijn bedrijf heeft vestigingen in Ursem (West-Friesland) en in Eindhoven. Ongeveer 30 procent van onze afzet wordt rechtstreeks geëxporteerd. Daarnaast leveren we veel aan bedrijven die op hun beurt weer uitvoeren; we buigen bijvoorbeeld metalen buizen voor een producent van trapliften. Tel dat erbij op, dan komt het aandeel van de export in onze omzet op 50 tot 55 procent. Ik ben bestuurslid geworden van een netwerk van exporterende

ondernemers in het noordelijke deel van Noord-Holland; ik vind namelijk het uitwisselen van kennis en ervaring tussen exporteurs heel belangrijk.’

‘Ik heb dit bedrijf sinds 1985. Het is moeilijk in de schatten wat de vorming van de Europese Unie en de invoering van de euro precies voor ons heeft betekend, maar ik denk dat het heel veel is geweest. Natuurlijk mopperen we hier ook wel eens over de lastige procedures rond Europese aanbestedingen en over het feit dat we soms meer concurrentie hebben gekregen, maar per saldo slaat de balans toch echt door naar de goede kant.’

‘Ik herinner me nog goed hoe het was vóór de vorming van de interne markt. Als onze medewerkers dan revisiewerkzaamheden in België gingen doen, moesten ze eerst uitgebreide formulieren laten opmaken met stempels van de Kamer van Koophandel en alle gereedschappen die we meenamen, moesten bij de grens gecontroleerd worden – en niet zelden ook weer bij terugkeer. Dat was een drama. Zo heeft elke ondernemer zijn eigen verhaal. Ik denk dat ik zonder de Europese Unie een mannetje extra nodig gehad zou hebben om alle papierwerk te kunnen doen. Dat alleen al zou de kostprijs onder druk zetten.’

‘Ik hoop echt dat ze er snel uitkomen in Brussel. We moeten dit proces tot een goed einde brengen.’

‘We moeten door de zure appel heen bijten’

Jan Lamkin

Directeur-eigenaar

SBE

Industriële piping, machine-, apparatenbouw en maintenance

Medewerkers: 50

‘Ons bedrijf staat in Eysden, niet ver van Maastricht. Veel zuidelijker kun je niet gaan in Nederland. De grens met België is maar een paar honderd meter. Onze omzet realiseren we voor 80 procent buiten Nederland, dat wil zeggen vooral in de Euregio, dus in België, Duitsland en soms in Luxemburg. Voor de mensen in de Randstad: er wonen hier binnen een straal van 150 kilometer zo’n 25 miljoen consumenten. Ik beschouw dat hele gebied nu als één land. Vandaag doe je zaken in de haven van Antwerpen of in Charleroi, morgen zit je in Keulen of in Nijmegen. Zo is dat gegroeid en je kunt je eigenlijk al niet meer voorstellen hoe het vroeger was.’

‘Ik doe dit werk nu 35 jaar. Als ik me even probeer te verplaatsen in de tijd van vroeger: het was toen voor onze medewerkers heel lastig om over de grens bouw- en montagewerk te doen. Daarvoor waren stapels documenten nodig. Als we zouden terugvallen in die situatie, dan zou ik zeker een man extra nodig hebben om alle papierwerk te kunnen doen; dus dan heb je het alleen al over 2 tot 3

procent extra loonkosten. Dan tel ik nog niet mee hoe het door de euro veel makkelijker is geworden aan internationale competities mee te doen.’

‘Naast de open grenzen, is die ene Europese munt voor ons heel belangrijk geweest. Als we vroeger zaken deden met Italië moesten we offeren in lire. En als er dan zes maanden later werd afgerekend, kreeg je soms aanzienlijk minder gulden dan waarop je had gerekend. Dat was heel vervelend. Nu is die onzekerheid voorbij en staan we bijvoorbeeld ook sterker in het Verenigd Koninkrijk.’

‘Sommige mensen zeggen dat de eurozone uit elkaar zal vallen. Daar geloof ik gewoon niet in. Punt uit. We hebben ooit 17 eieren in een pan gegooid en daarvan een dikke omelet gebakken. Dat proces is niet om te keren. Je kunt van een omelet niet weer 17 eieren maken. Het zou belachelijk zijn om landen te vragen weer zelf hun eigen munten te gaan hanteren. Ook een splitsen van de eurolanden in een noordelijke en een zuidelijke euro, is wat mij betreft geen optie. Als het om begrotingsdiscipline gaat, zijn de noordelijke lidstaten rechter in de leer dan de zuidelijke, dat erken ik. Natuurlijk hadden we bij het Verdrag van Maastricht betere afspraken moeten maken over begrotingscontrole. Wellicht een soort van AFM met dan uiteraard ook de hoofdzetel in Maastricht. Allemaal waar, maar het is geen optie om weer terug te vallen op de gulden of de euro te splitsen. Daarmee redden we het niet tegenover de Amerikanen, de Japanners en zeker niet de Chinezen en Indiërs. Nee, we moeten gewoon door de zure appel heen bijten. Dat is de enige reële route.’

‘Uiteenvallen euro slecht voor onze bedrijven’

Kees de Waard

Algemeen directeur

Perfetti Van Melle Benelux

Producent van snoep

Medewerkers: 1.000 (wereldwijd: 19.000)

‘Het wordt heel makkelijk gezegd door de mensen op straat en ook wel in de politiek: laten die zuidelijke euro-landen er maar uitstappen. Laten ze maar weer hun eigen nationale munt invoeren. Men vergeet de consequenties voor de concurrentiekracht van onze bedrijven en voor de werkgelegenheid in Nederland. Die gevolgen zouden namelijk zeer ernstig zijn.’

‘Perfetti Van Melle heeft in de loop der jaren sterk geprofiteerd van de Europese eenwording. Misschien nog wel het meest van het wegvallen van de binnengrenzen. Ik doel dan met name op het gelijktrekken van wetgeving op het gebied van levensmiddelen, etikettering en dergelijke. De belemmeringen die individuele landen nogal gemakkelijk opwerpen, werden door Europa weggenomen. We kunnen nu vrij handel drijven in 27 Europese landen. Dat is van grote betekenis geweest, hoewel we dat soms al een beetje vergeten zijn.’

‘Ook de komst van de euro heeft ons erg geholpen. De gulden was een munteenheid van weinig internationale betekenis. Je kon als bedrijf wel heel stoer zeggen dat al je producten in guldens moesten worden afgerekend, maar dat was natuurlijk niet vol te houden. Bij de export naar een land waar de valutakoers daalde – dat hebben we vroeger in Italië veel gezien – moest je om concurrerend te blijven mee in die prijsdaling. Dat ging ten koste van de marge. Het was de kunst daarmee niet te lang door te gaan en uiteindelijk de consumentenprijs op die buitenlandse markt omhoog te krijgen. Intussen was het margeverlies echter al geleden. Door de komst van de euro zijn dat risico en die onzekerheid afgenomen.’

‘Op dit moment kunnen we met de producten die we in de Benelux maken, in heel Europa concurreren. Daarbij worden we gesteund door de euro. Stappen de zuidelijke lidstaten uit het europroject, dan bepalen die weer hun eigen koers. Je kunt ervan op aan dat de waarde van hun valuta dan voorlopig zal dalen. Dat gaat exporterende bedrijven in die landen een groot voordeel en ons een groot nadeel opleveren. Onze concurrenten worden een stuk goedkoper en krijgen makkelijker toegang tot onze afzetmarkten.’

‘En binnen zo’n groot concern als Perfetti Van Melle gaat men zich ook afvragen: is Nederland echt een goede plek om te blijven produceren? Hoe dan ook, de werkgelegenheid bij het Nederlandse deel van de onderneming zou ernstig onder druk komen te staan.’

‘We moeten met zijn allen de Europese bal in de lucht houden’

Kees Romijn

**Melkveehouder in Langerak, Zuid-Holland
Runt het bedrijf (‘we hebben eigenlijk geen naam’)
met zijn echtgenote en één vaste medewerker**

‘Wat het is met koeien: je kunt ze niet uitzetten hè. Onze melkproducten moeten elke dag hun weg vinden. En daarbij kunnen we geen handelsbelemmeringen gebruiken. We willen geen frutsen en fratsen.’

‘Van elke liter melk die ons bedrijf produceert, blijft een derde in Nederland. Ruim veertig procent gaat naar andere EU-landen en zo’n twintig procent naar landen buiten de EU. Handelsbelemmeringen zijn dan niet handig. Europa is voor ons bedrijf dus behoorlijk belangrijk. Niet in de laatste plaats omdat de EU al decennialang een actief prijs- en marktbeleid voert.’

‘Gelijke spelregels voor iedereen in de EU zijn van groot belang voor de afzet van onze producten. Collega’s in België moeten zich aan dezelfde Europese verordeningen houden als ik; aan dezelfde milieu- en mestregelingen, dezelfde kwaliteitseisen. Voor iedereen geldt een melkquotum. Als melkveehouder krijg je vandaag de dag nog steeds een tegemoetkoming van de EU. Om de spelregels in de gaten

te houden hebben we een regisseur nodig – en dat is de EU. Zonder de EU overleeft een groot deel van de melkveehouderij het niet.’

‘De huidige discussie over de eurocrisis wordt vooral op emotie gevoerd en minder gebaseerd op feiten. Je hoort alleen wat Europa kost en niet wat het opbrengt. Investeren in landen als Griekenland en Spanje is nodig om de toekomst van ondernemend Nederland te verzekeren. Als je in dit soort landen niet vandaag investeert, heb je er morgen last van. Als een economie in het slop raakt, kan ik er immers mijn producten niet afzetten.’

‘Uit de euro te stappen is geen oplossing. Dat is de klok tien jaar terug zetten. De valutaschommelingen die met de komst van de euro zijn afgenomen, het wegvallen van de handelsbelemmeringen, de verminderde bureaucratie: het is een ongekende vooruitgang voor Nederland. En die hebben we aan Europa te danken. We zijn de op een na grootste exporteur van land- en tuinbouwproducten in de wereld. Dank zij onze handelsgeest, maar ook door het bestaan van de EU.’

‘Als de EU er aan onderdoor gaat, zou je overal meteen het effect zien. De Chinese economie lijdt nu al onder de eurocrisis en dat heeft weer zijn weerslag op de rest van de wereld. We moeten de Europese bal in de lucht houden. Daar hebben we allemaal belang bij.’

‘Zonder EU kan Nederland niet groeien’

Wouter Duijvesteijn

Directeur-eigenaar
Beyond Chrysant
Chrysantenkwekerij
Vaste medewerkers: 18

‘De discussie die de politiek voert over de Europese Unie wordt steeds populistischer. Wat de voordelen van de EU zijn op lange termijn, vertellen de politici niet aan burgers. Puur vanwege de zetels.’

‘De Europese Unie is belangrijk. Voor ons bedrijf, omdat we veel exporteren naar landen binnen de EU. Maar het gaat veel verder dan dat. De EU is een belangrijk collectief, een serieuze partij op de wereldmarkt. Zo is het onder meer aan de inspanningen van de EU te danken dat Rusland vorig jaar toetrad tot de Wereldhandelsorganisatie. Hierdoor zijn de handelsbelemmeringen tussen de EU en Rusland grotendeels wegvallen. Voor ons is dat heel gunstig, omdat Rusland een van onze grootste exportmarkten is. Dankzij de EU is het voor Nederlandse ondernemers gemakkelijk om over de grenzen heen zaken te doen, ook buiten de EU.’

‘De laatste zes jaar is de omzet van ons bedrijf verdriedubbel naar zo’n zes miljoen euro. Dat is ook te danken aan het vrije verkeer van personen binnen de EU, oftewel: aan

onze Poolse medewerkers. Nederlanders zijn niet altijd bereid om in de glastuinbouw te werken. Kijk maar naar het project van de gemeente Rotterdam, met als doel uitkeringstrekkingen aan het werk te krijgen in onze sector. Dat is mislukt. Nederlanders missen de flexibiliteit van Polen. Ze stellen hoge eisen. En blijkbaar zijn er voor hen ook onvoldoende financiële prikkels. Als we de handjes uit Polen niet hadden gehad, had ons bedrijf niet zo kunnen groeien. Sterker nog: dan had de hele Nederlandse economie niet kunnen groeien.’

‘De eurocrisis is complex. We hebben jaren verdiend aan Griekenland en Spanje, voordat die landen in de problemen kwamen. Het lidmaatschap van de Europese Unie kent ook nadelen. Het kost behoorlijk wat geld. En de EU is een bureaucratisch apparaat. Maar de voordelen wegen absoluut op tegen de nadelen. In je eentje betekenen je niks. Met de EU ben je een belangrijk handelsblok. En dat moet je wel zijn, met opkomende machten als China.’

‘Als de EU uiteen zou vallen, zou dat voor ons een groot probleem zijn. Niet alleen vanwege de medewerkers die we nodig hebben, maar ook omdat een eigen munt dan veel te duur zou worden. De euro staat nu veel lager dan de gulden waard zou zijn geweest. Ons bedrijf handelt alleen in euro’s. Een duurdere euro ondermijnt de export: van ons bedrijf, maar ook van Nederland. Nederland is een exportland en dat kan het alleen blijven met een evenwichtige munt binnen de Europese Unie.’

VNO-NCW

VNO-NCW

Postbus 93002
2509 AA Den Haag
Telefoon 070 349 03 49
Fax 070 349 03 00
E-mail informatie@vno-ncw.nl
Internet www.vno-ncw.nl

 MKB
Nederland

MKB-Nederland

Postbus 93002
2509 AA Den Haag
Telefoon 015 219 12 12
Fax 015 219 14 14
E-mail bureau@mkb.nl
Internet www.mkb.nl

 LTO Nederland

LTO Nederland

Postbus 29773
2502 LT Den Haag
Telefoon 070 338 27 00
Fax 070 338 27 10
E-mail secretariaat@lto.nl
Internet www.lto.nl